

JAN BUCZEK, ZYGMUNT CYGAN

Enzootia zakaźnej zanokcicy u bydła

I. Występowanie i przebieg

Instytut Chorób Zakaźnych i Inwazyjnych Wydziału Weterynaryjnego AR,
ul. Akademicka 12, 20-033 Lublin
* Zakład Higieny Weterynaryjnej, ul. Słowicza 2, 20-336 Lublin

Według Berga i Loana (4), zakaźna zanokcica u bydła (ZZB) jest ostrym lub przewlekłym procesem chorobowym, głównie martwiczym, a częściowo ropnym, dotyczącym najczęściej skóry koronki i przestrzeni międzyracicowej. Rzadziej, przy drażących głębiej zmianach, opisywano również odłączanie się puszki rogowej od tworzywa (14). W przypadku dłużej trwających zmian chorobowych może dochodzić do rozprzestrzeniania się infekcji na okoliczne stawy (1, 3, 7, 9, 17).

W Polsce pomimo klinicznego diagnozowania ZZB (5, 10, 11) brak jest nadal bliższych danych na temat występowania i przebiegu choroby, a częściowe uzupełnianie tej luki stanowi główny cel niniejszego doniesienia.

Występowanie. Choroba wybuchła w stadzie „D” liczącym około 1000 jałówek, w wieku od 0,5 do 2 lat, rasy ncb o kierunku użytkowości opasowej. Poza tym podobne zachorowania wystąpiły — w krótkim czasie — w oborze „W” z obsadą ponad 100 krów mlecznych, do których dołączono część jałówek z objawami kulawizny. Schorzenie szerzyło się szybko i po 4 — 5 tygodniach objęło praktycznie 100% zwierząt. Szybkie rozprzestrzenienie się zachorowań i ich masowość przemawiały za zakaźną etiologią choroby. Charakter enzootyczny ZZB był podkreślany w opisach innych autorów (9, 13).

W obu stadach tj. „D” i „W” schorzenie wystąpiło pomimo różnych warunków bytowania zwierząt. Jałówki przetrzymywane były bowiem w pomieszczeniach wolnostanowiskowych, bezściółkowych, o twardym, betonowym podłożu. Krowy natomiast były wiązane i przebywały w oborach tradycyjnych, w których stosowano ściółkę. Wybuch obu enzootii poprzedziło działanie silnych, chociaż zróżnicowanych czynników usposabiających. Nadmierna wilgotność mogła odgrywać rolę predysponującą w odniesieniu jedynie do jałówek, które — w przeciwieństwie do krów mlecznych — korzystały z błotnistych wybiegów. Macerujące działanie wilgoci na skórę i ułatwianie rozwoju — na tej drodze — różnych zakażeń jest ogólnie znane (3, 9, 17). U krów natomiast zbyt krótkie stanowiska były powodem zwiększonej urazowości tylnych kończyn, narażonych na ocieranie się o ostre krawędzie kanału ściekowego.

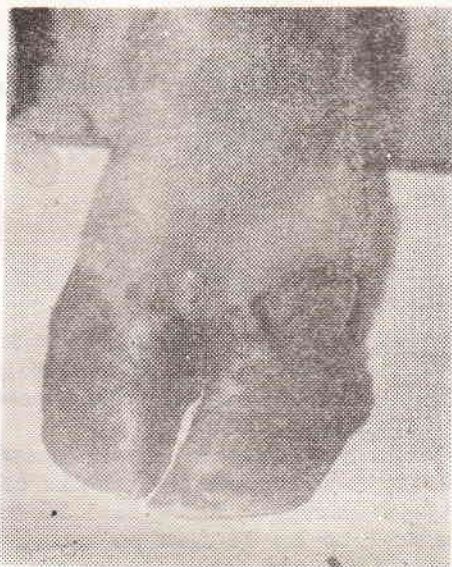
Przebieg choroby. Zachorowania cechowały się różnorodnością form klinicznych, przy występujących zawsze — chociaż w różnym nasileniu — kulawiznach, które najczęściej dotyczyły kończyn tylnych. W związku z tym zwierzęta przyjmowały różne postacie ulgowe, np. lekkiego tylko opierania kończyny, względnie całkowitego jej uniesienia (ryc. 1). Niekiedy proces chorobowy obejmował więcej niż jedną racicę, co z reguły prowadziło do chudnięcia takich zwierząt i następowych ubojów selekcyjnych (około 20 przypadków miesięcznie). Najczęściej stwierdzaną zmianą chorobową był obrzęk racicy. Nad koronką po-

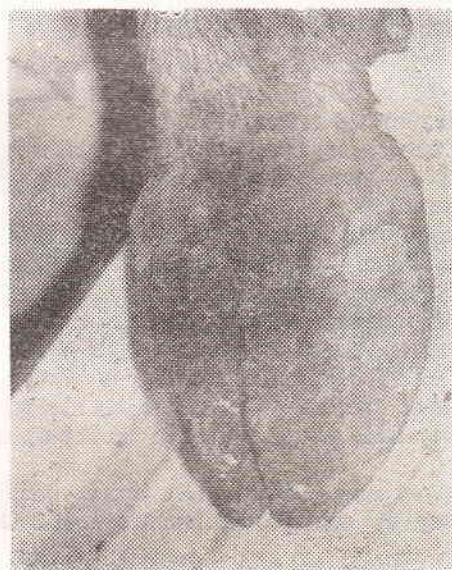
Ryc. 1. Postawa ulgowa, jałówka z uniesioną kończyną

Ryc. 2. Szczelina na pograniczu skóry i rogu koronki

Ryc. 3. Ubytek rogu racycy

Ryc. 4. Nadmierna keratynizacja ściany przedniej puszkii rogowej

jawiała się strefa wyraźnej demarkacji tkanek na pograniczu skóry i rogu, co przypominało niewielką, chociaż wyraźną szczelinę (ryc. 2). Zmianom tym towarzyszyły przeciwstawne procesy prowadzące do ubytków rogu (ryc. 3) i nadmiernej keratynizacji (ryc. 4).

Niepigmentowana skóra w przestrzeni międzyracicowej była początkowo przekrwiona, a później pojawiała się — przy silnym obrzęku tkanek — martwica warstw powierzchownych lub głębszych. W niektórych przypadkach obserwowano przetoki z ujściem wysięku w okolicy koronki lub szpary międzyracicowej. Usunięcie warstw martwiczych odsłaniało obecność owrzodzeń.

Obserwowany przebieg ZZB wykazywał zgodność z opisem podawanym przez innych autorów (3, 9, 13, 14, 16). Dotyczyło to zwięsz-

cza badań z udokumentowaną rolą czynników zakaźnych (2, 6, 8, 12, 14, 15), z których największe znaczenie przypisuje się beztlenowcom *Bacteroides nodosus* (2, 6, 8, 12), a niekiedy tylko zespołom innych bakterii (4).

Omówiona enzootia uzyskała potwierdzenie swojej zakaźnej etiologii poprzez wyosobnienie drobonoustrojów *Bacteroides nodosus*. Przedstawienie jednak tych wyników będzie tematem kolejnej publikacji.

Wnioski

W Polsce występuje zakaźna zanokcica bydła wywołana przez beztlenowce *Bacteroides nodosus*. Choroba ta w warunkach nadmiernej wilgotności środowiska i zwiększonej urazowości kończyn zwierząt może przebiegać w formie enzootycznej.

Piśmiennictwo

1. Adams O. R.: J. Am. vet. med. Ass. 15, 539, 1962.
2. Alexander T. M.: Aust. vet. J. 38, 159, 1962.
3. Amstutz H. E.: J. Am. vet. med. Ass. 147, 333, 1965.
4. Berg J. N., Loan R. W.: Am. J. vet. Res. 36, 1115, 1975.
5. Chwojnowski A., Węgrzynowicz S.: Medycyna Wet. 11, 411, 1955.
6. Egerton J. R., Laing E. A.: Vet. Microbiol. 3, 269, 1978/1979.
7. Grenouh P. R.: Vet. Rec. 74, 53, 1962.
8. Gupta R. B., Fincher M. G., Bruner D. W.: Cornell vet. 54, 66, 1964.
9. Jensen R., MacKay D. R.: Diseases of feedlot cattle, Lea and Febiger, Philadelphia 1971.
10. Kawka B.: Medycyna Wet. 21, 305, 1965.
11. Klepaczko F., Lipińska M., Matwiejew M., Pielecki M.: Medycyna Wet. 12, 428, 1956.
12. Laing E. A., Egerton J. A.: Vet. Rec. 91, 1, 1972.
13. Prentice D. E., Neal P. A.: Vet. Rec. 91, 1, 1972.
14. Skerman T. M.: N. Z. vet. J. 31, 102, 1933.
15. Thorley C. M., Calder H. A., Harrison K. J.: Vet. Rec. 100, 387, 1977.
16. Toussaint R. E., Cornelisse J. L.: Vet. med. Rev., Leverkusen, 2/2, 223, 1971.
17. Veaver A. D.: Vet. Rec. 115, 1974.

Adres autora: prof. dr hab. Jan Buczek, ul. Akademicka 12, 20-033 Lublin

Бучек Я., Цыган З. — Энзootия инфекционного панариция скота. I. Появление и развитие

Представили описание 2 энзootий инфекционного панариция скота, подтвержденной изолированием *B. nodosus*. Заболевание появилось в стаде, насчитывающем ок. 1000 откармливаемых телок. Перевод части телок с симптомами хромоты в коровник молочных коров вызвал распространение болезни практически на всех животных. Как факторы, склоняющие к заболеваниям, отмечали чрезмерную влажность окружающей среды, травматизм и отсутствие ухода за копытами.

Buczek J., Cygan Z. — An outbreak of infectious footrot in cattle. I. Prevalence and course of the disease

The authors described two outbreaks of infectious footrot in cattle, bacteriologically confirmed by isolation of *B. nodosus*. The disease has appeared in a herd of fattened heifers (1000 animals). After a transfer of a part of sick animals with lameness into a milking cowshed the disease developed practically in all animals. Among predisposing factors high relative humidity, traumatic lesions and lack of a proper hoof care played a decisive role.